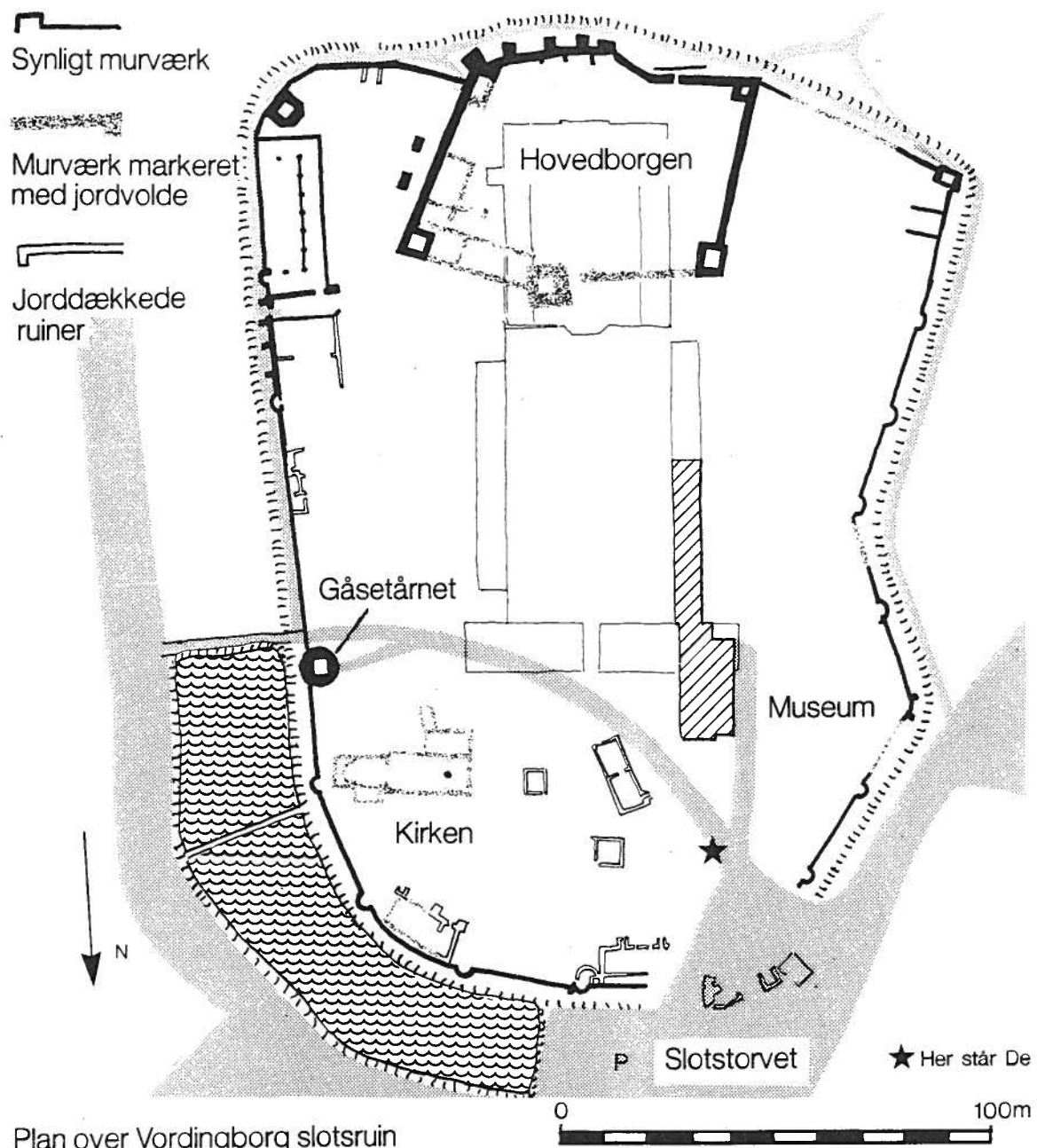

Vordingborg slotsruin

Plan over Vordingborg slotsruin

Vordingborg er et af Danmarks største og bedst bevarede slotte fra middelalderen. Det nævnes første gang i forbindelse med Valdemar den Store (1157-82), men anlægget går muligvis helt tilbage til begyndelsen af 1100-tallet.

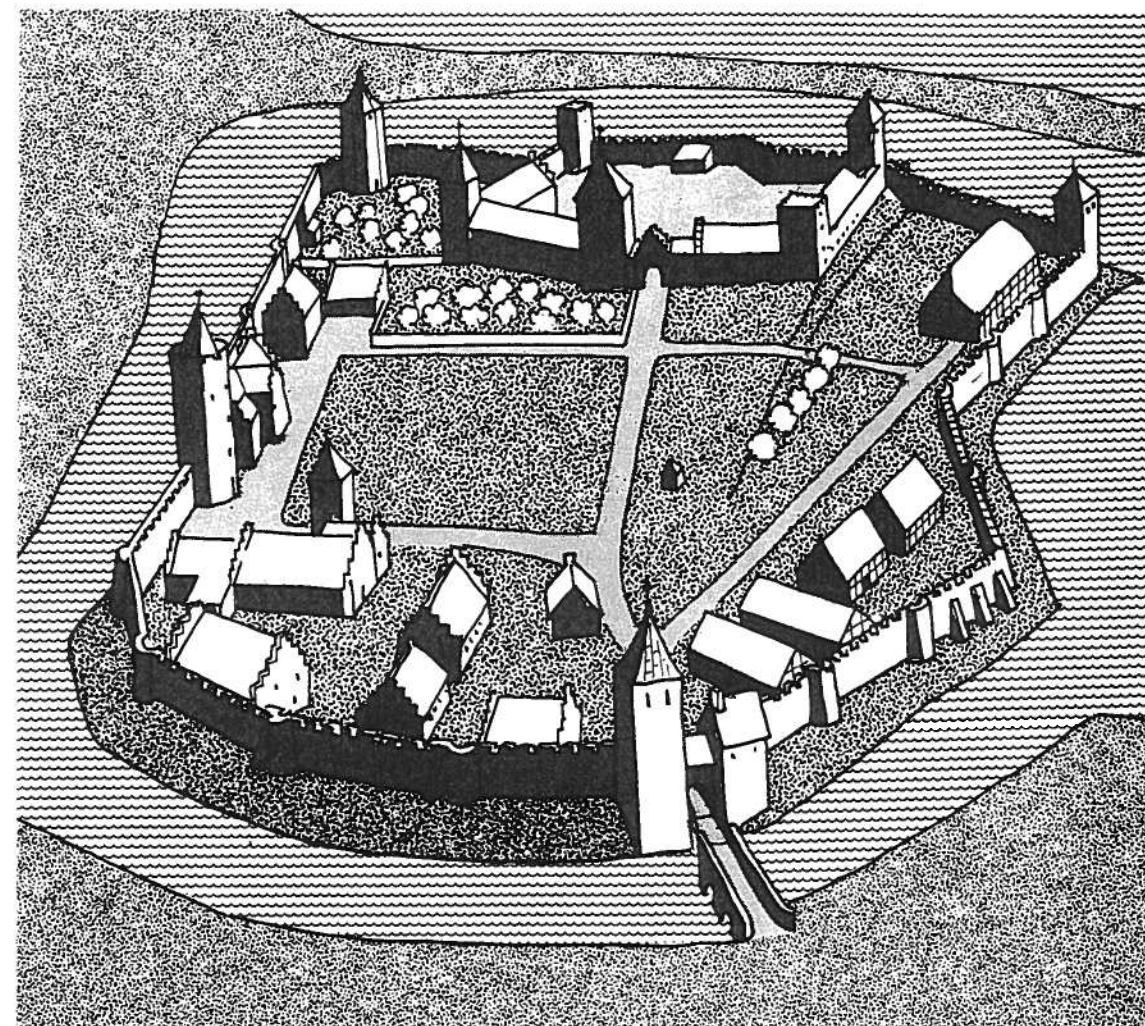
Vordingborg slot har været

ramme om mange historiske begivenheder. Her samledes konger og stormænd til politiske forhandlinger, og i krigstid var Vordingborg et militært støttepunkt af stor betydning. Krønikeskriveren Saxo fortæller, at Valdemar den Store døde her i 1182. Også Valde-

mar Sejr opholdt sig meget på borgen, hvor hans berømte "Jyske Lov" blev stadfæstet i 1241.

I 1324 blev Kristoffer II kronet i slotskirken. Borgens virkelige storhedstid oprandt imidlertid, da Valdemar Atterdag kom på tronen. Han byggede den vældige ringmur om hele anlægget, som kom til at stå sin store prøve i krigen mod hansestæderne 1368-70. Vordingborg modstod da en belejring i hele to år.

I løbet af 1500-tallet blev fæstningen mere og mere forældet, trods gentagne reparationer. Under svenskekrigene led den stor overlast, og i 1670 blev hovedborgens bygninger revet ned, for at give plads til et "moderne" jagtslot for Frederik III's søn,

Rekonstruktion af Vordingborg slot under dets glansperiode i senmiddelalderen.

prins Jørgen. Dette slot stod dog kun i knap hundrede år.

Konger på falkejagt. Kalkmaleri i Skibby kirke, ca. 1350.

Vordingborg Schloss geht zum Anfang des 12. Jahrhunderts zurück. Die grosse Festungsanlage war im Mittelalter einer der militären Knotenpunkte des Landes und in den Jahren 1360-70 hat die Burg zwei Jahre hindurch einer Belagerung widerstanden. Im Laufe des 16. Jahrhunderts wurde das Schloss veraltet und im Jahre 1670 hat man die Gebäude der Hauptburg abgebrochen.

Vordingborg castle dates back to the beginning of the 12th century. In the Middel Ages the large fortification was one of Denmark's military centres and in 1368-70 the castle withstood a two-year-long siege. During the 16th century the castle became obsolete and in 1670 the buildings of the main castle were demolished.

Miljøministeriet

FREDNINGSTYRELSEN

Det ældste borganlæg

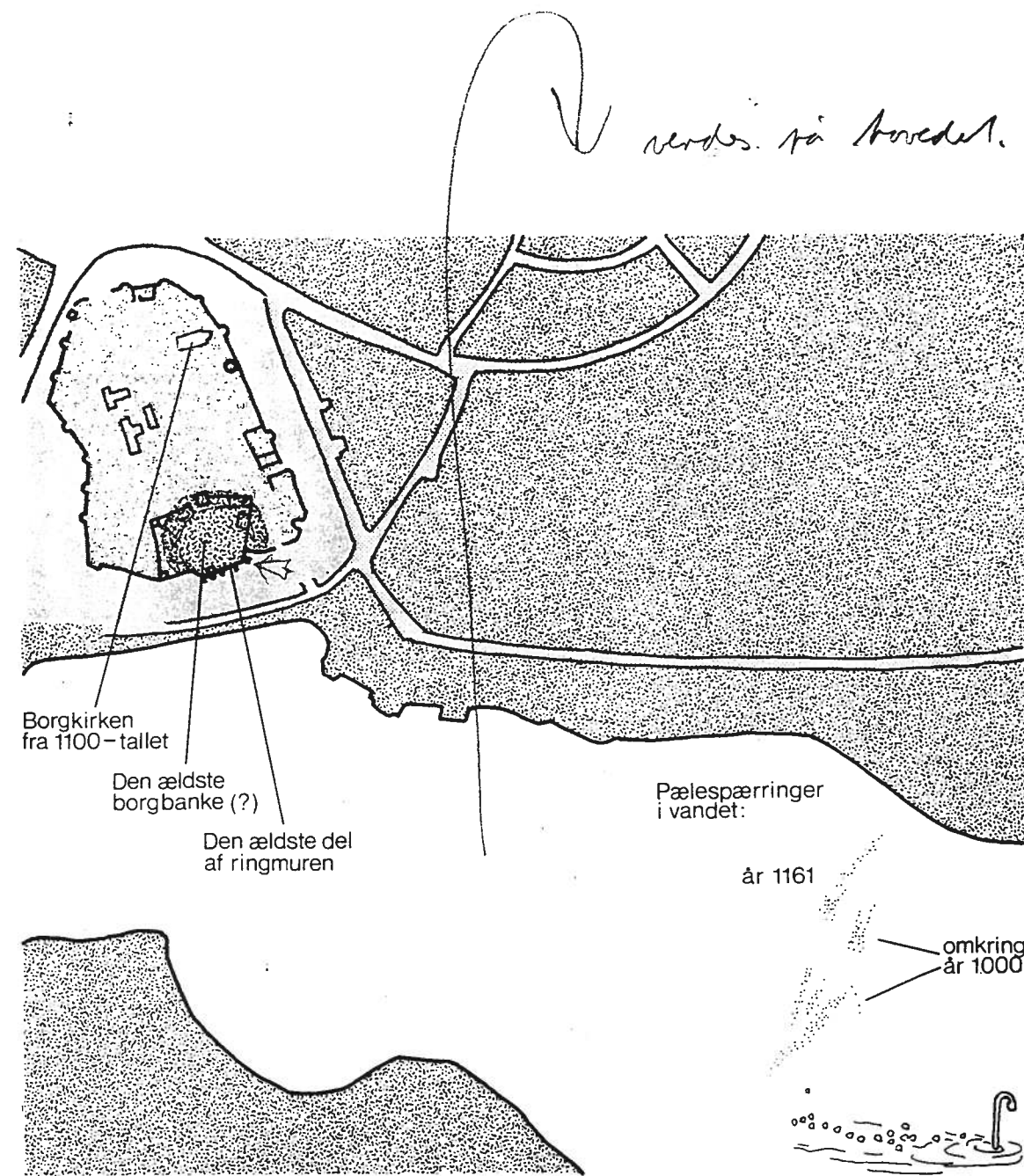
Borganlægget i Vordingborg går måske helt tilbage til begyndelsen af 1100-tallet. Borgen bestod dengang sandsynligvis kun af nogle træbygninger på en rund borgbanke. Herfra kunne man overvåge det smalle sund mellem Sjælland og Oringe næs, hvor ledingsflåden samledes. Pælespærringer tværs

over sundet udgjorde en vigtig del af forsvaret. De kaldtes "dronning Margrethes stiger". Den yderste spærring stammer fra tiden omkring år 1000. Den inderste kan dateres til Valdemar den Stores regeringstid, helt nøjagtigt til 1161 (årrings-datering).

På denne tid er hele borganlægget blevet udbygget.

Der blev opført en egentlig borg med flere bygninger, og borgarealet blev udvidet til at omfatte hele den nuværende slotsbanke.

Der er kun få spor tilbage af Valdemar den Stores borg. Måske stammer den østlige del af søndre ringmur fra denne borg. Muren er bygget af mægtige utilhugne kampesten og støttes af svære murpiller. Den vestlige del af søndre ringmur er derimod opført i munkesten omkring år 1200. Til Valdemar den Stores anlæg hørte også en kirke, som placeredes på det nyindvundne borgareal. Heromkring voksede en lille by op i ly af fæstningens palisader. □

Plan over Vordingborg, hvor de ældste dele af borgen er fremhævet. Bemærk pælespærringerne over sundet.

En konge med en af sine stormænd. Scene fra det gyldne alter fra Odder kirke, ca. 1150 (Herodes giver ordre til barnemordet).

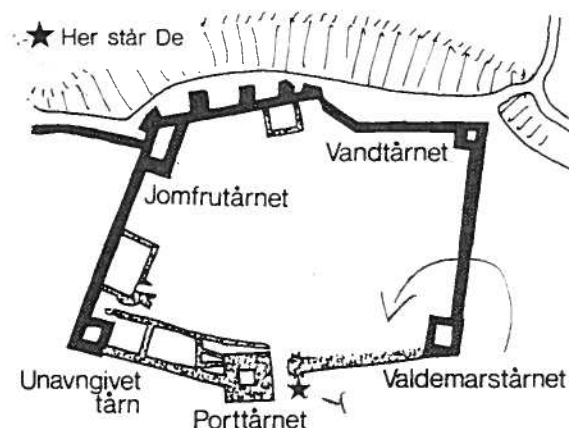
Dambrikker af hvalrostand fra 1100-tallet, fundet i Vordingborg.

Die älteste Burganlage vom 12. Jahrhundert bestand wahrscheinlich bloss aus einzelnen Gebäuden auf einer runden Burghügel. Valdemar der Grosse (1157-1182) hat Vordingborg erheblich erweitert, so dass die ganze heutige Fläche einbezogen wurde.

The oldest castle from the 12th century presumably consisted of a few buildings on a circular castle bank. Valdemar the Great (1157-1182) enlarged Vordingborg considerably so that the entire present area was included.

Miljøministeriet
FREDNINGSTYRELSEN

Hovedborgen og dens bygninger

Plan over hovedborgens ruiner.

Vordingborgs komplicerede bygningshistorie bliver ekstra vanskelig, når man kommer til fæstningens centrale del - hovedborgen. Den var omgivet

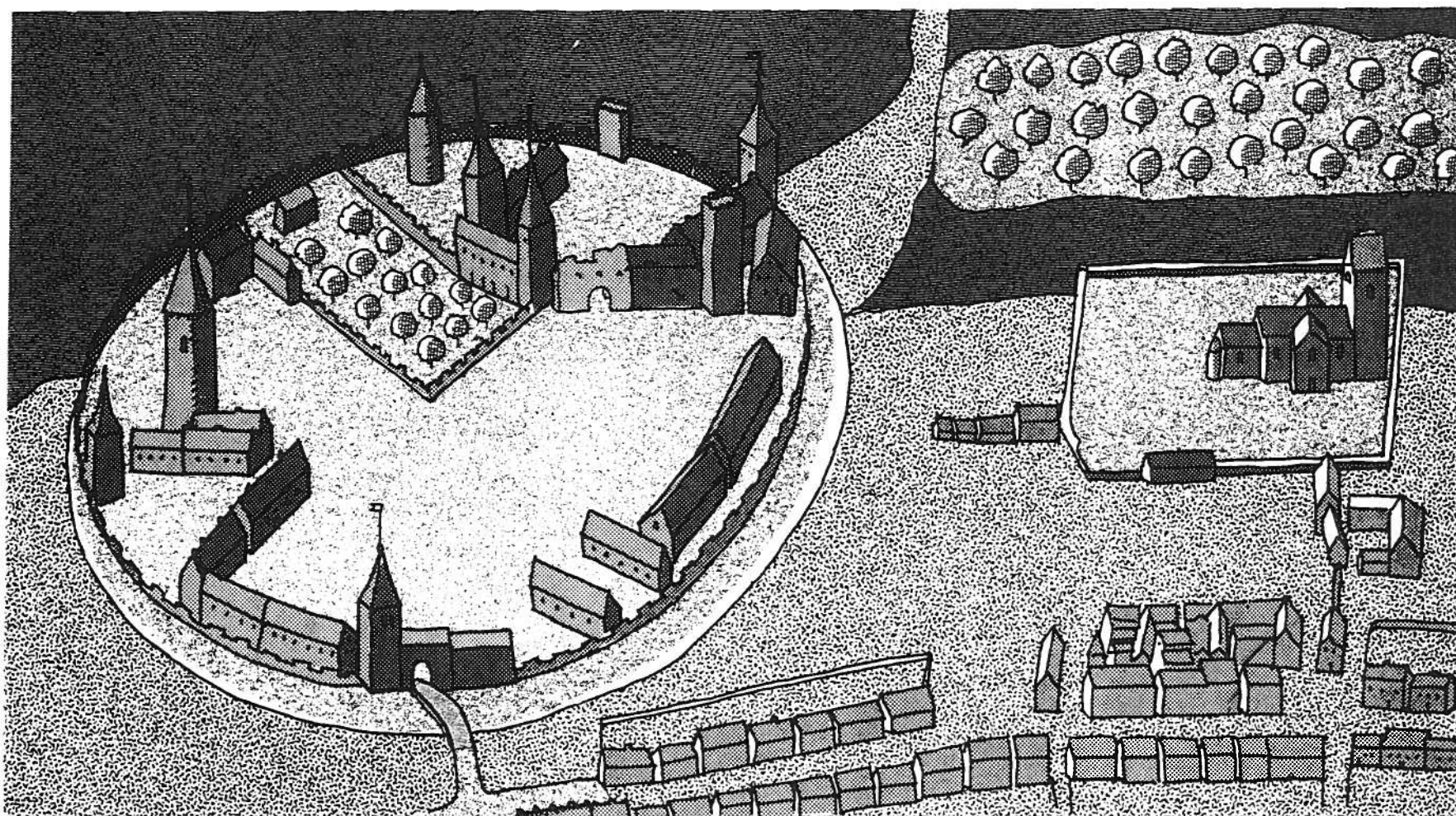
af en tyk ringmur med fire firkantede hjørnetårne: Valdemarstårnet i nordvest, tårnet i nordøst-hjørnet, Jomfrutårnet i sydøst og Vandtårnet i sydvest, som stadig er bevaret i to stokværks højde. Desuden bevogtede et stort porttårn adgangen til hovedborgen.

Valdemar Sejr (1202-1241) har sandsynligvis en stor del af ansvaret for dette anlæg, og måske var det ham, der fastlagde hovedborgens egentlige grundplan. Kongen

opholdt sig tit på slottet, og det var her han døde i 1241.

I det følgende århundrede blev borgen forstærket af Valdemar Atterdag. Opførelsen af den vældige ringmur blev sikkert fulgt op af ombygninger på hovedborgen. Hvad der konkret skete, ved vi imidlertid ikke. Endnu i 1500-tallet blev der bygget på det gamle slot, men fæstningen mistede efterhånden enhver strategisk betydning.

Det bedste indtryk af ho-

Denne tegning fra 1670 (Resen) viser Vordingborgs udseende kort før hovedborgens bygninger blev revet ned.

For- og bagside af en skakbrik af hvalrostand, fundet i Vordingborg. 7,9 cm høj.

vedborgens udseende giver en tegning fra ca. 1670, udfærdiget kort før bygningerne blev revet ned. I dag er der kun få rester tilbage af det middelalderlige anlæg, for i slutningen af 1600-tallet blev den gamle borgbanke ryddet for alle ældre bygninger, og der opførtes et trefløjet jagtslot på stedet.

Ved udgravninger har man dog afdækket to store kælderrum fra ca. 1500 mellem det ødelagte porttårn og nordøsttårnet. Også ved østre ringmur er fundet en stor kælder, kaldet "vinkælderen under

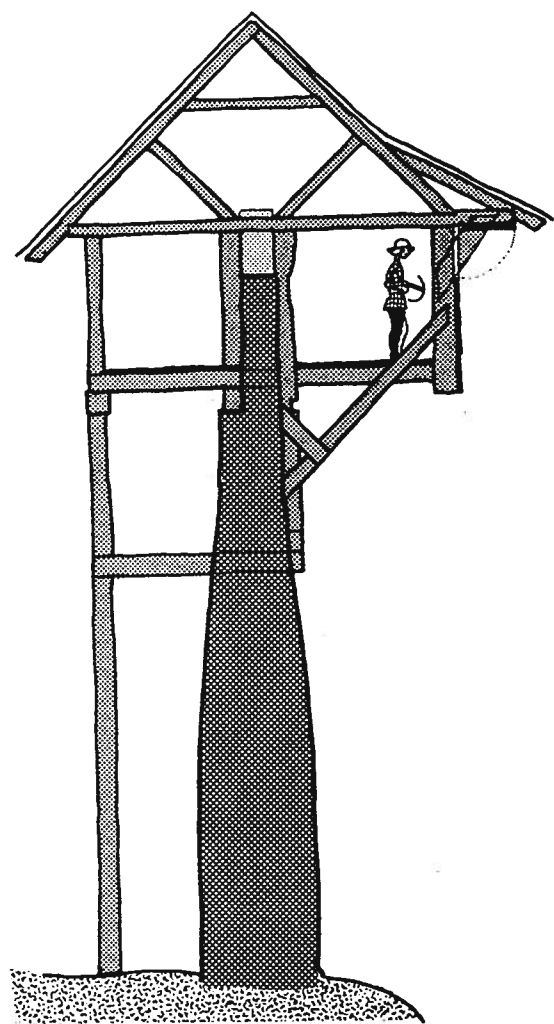
kongens værelse". Af bevaringshensyn er ruinerne i dag tildækket. □

Die Hauptburg war von einer dicken Ringmauer mit vier Eckentürmen umgeben. Wir wissen aber nur sehr wenig über das Aussehen der Gebäude. Eine Zeichnung von 1670 zeigt aber die Burg gleich bevor sie, um für ein modernes Jagdschloss Platz zu geben, abgebrochen wurde. Durch archäologische Ausgrabungen hat man einige Reste von der alten Anlage gefunden.

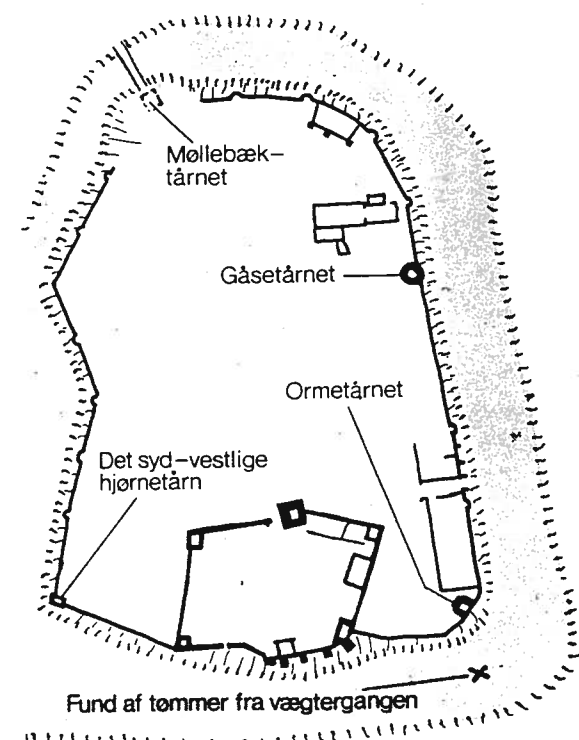
The main castle was surrounded by a thick ring wall with four corner towers, but only very little is known about the appearance of the buildings. A drawing from 1670 shows the castle immediately before it was demolished to be replaced by a "modern" hunting seat.

Ringmur og tårne

I Valdemar Atterdags regeringstid (1340-1375) skete der omfattende bygningsarbejder på Vordingborg slot. Det store borgareal udenfor hovedborgen var indtil da kun beskyttet af palisadeværker. De blev nu erstattet af en vældig ringmur, der var ca. 650 m lang og 8 m høj. Ringmuren havde fire hjørnetårne: Møllebæktårnet i det nordvestre hjørne, der vogtede hovedporten til slottet, Gåsetårnet i østre ringmur, det sekskantede Ormetårn i det sydøstre hjørne og endelig et firkantet tårn i sydvest. Herudover var der ikke mindre end 12 småtårne i ringmuren.

Forslag til rekonstruktion af vægtergangen ud fra de fundne rester i voldgraven.

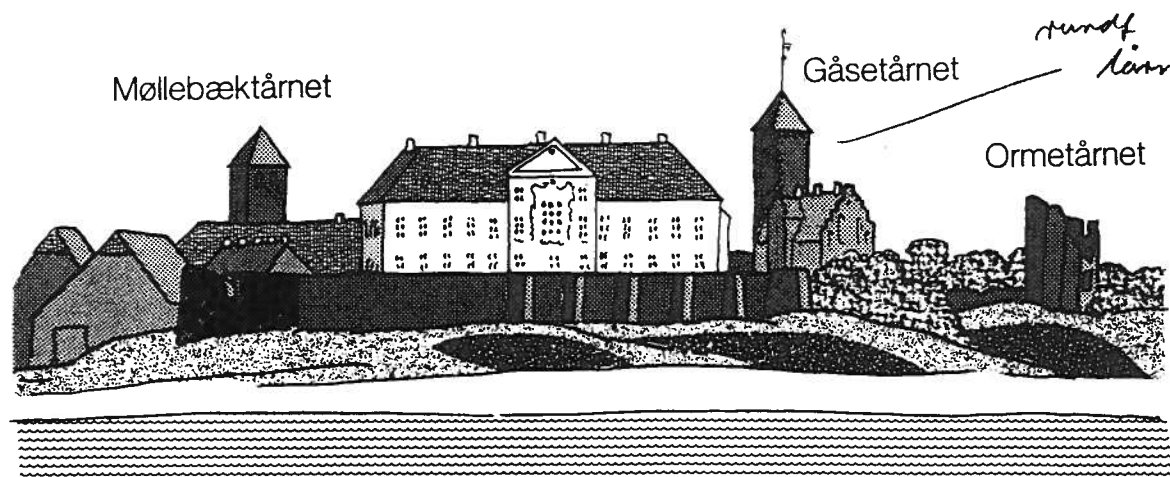

Plan over Vordingborg slotsruin. Den ca. 650 m lange ringmur havde 4 hjørnetårne og 12 mindre halvrunde tårne.

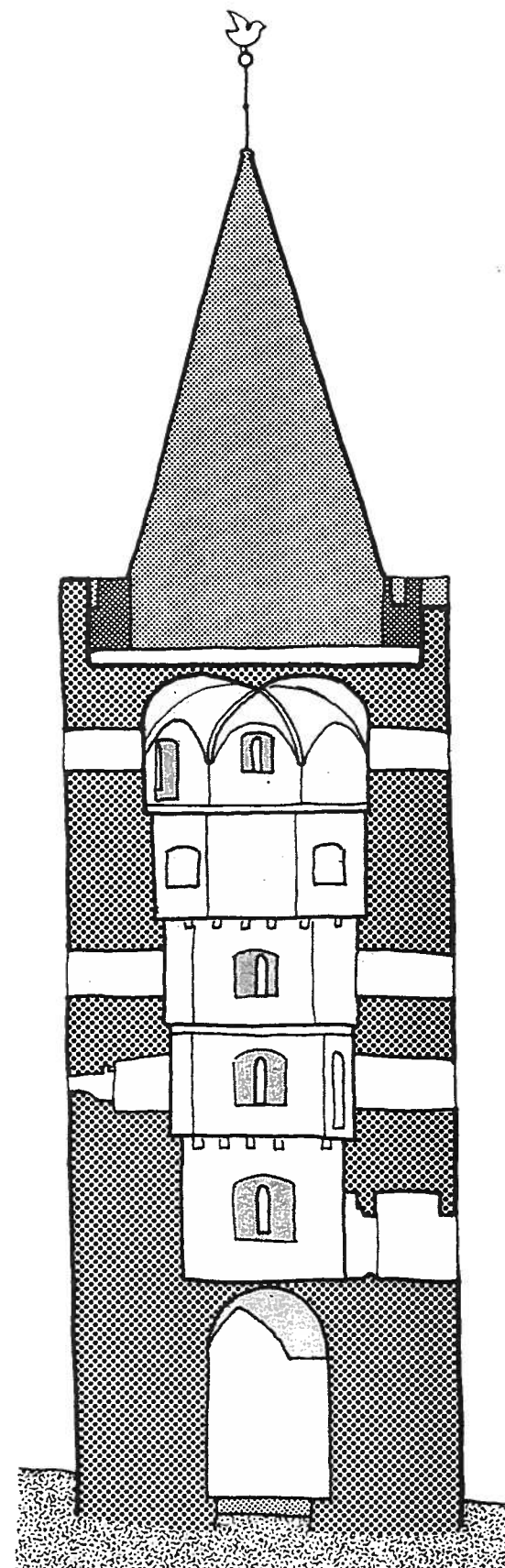
De var halvcirkulære i grundplan og åbne indad mod borgen.

Ved udgravninger i voldgraven har man fundet dele af en tømmerkonstruktion. Det er uden tvivl rester af en vægtergang, der har kronet ringmuren hele vejen rundt. Store dele af ringmuren er stadig bevaret, og Gåsetårnet er det bedst bevarede middelalderlige fæstningstårn i Danmark. Indtil midten af 1700-tallet stod også Møllebæktårnet og store dele af det sekskantede Ormetårn intakt.

Gåsetårnet måler indtil murtinden 26 m og har ved grunden en diameter på 10,5 m. Den oprindelige indgang sidder 8 m over jorden, hvor den havde forbindelse med væg-

Maleri af Vordingborg slot i 1744, hvor både Møllebæktårnet og Ormetårnet stod endnu.

Snit gennem Gåsetårnet.

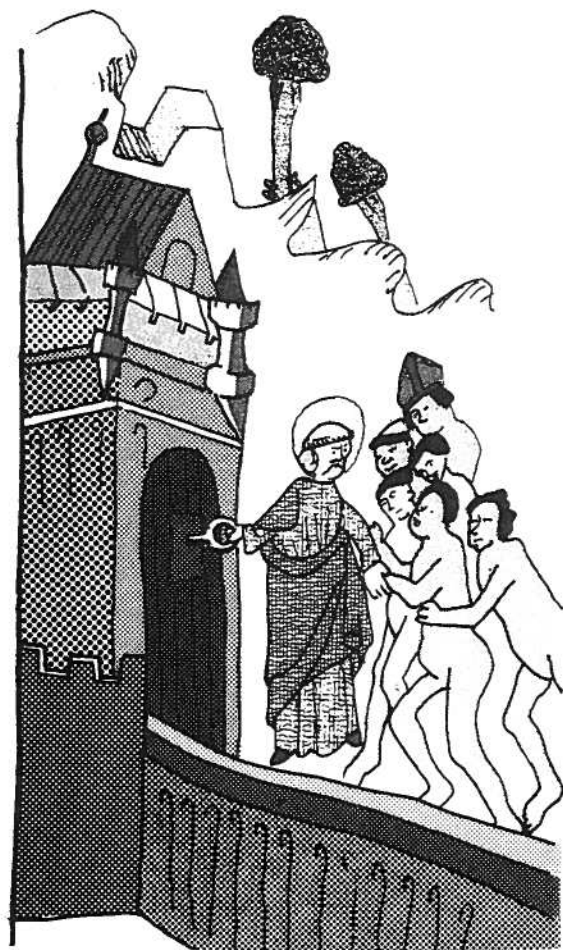
tergangen på toppen af ringmuren. I tredje stokværk findes en interessant bjælkevæg, der består af genanvendt træværk fra en 1200-tals bygning. Sagnet fortæller, at Valdemar Atterdag lod opsætte en gås på tårnet som hån mod de tyske hansestæder, som han sammenlignede med en samling gæs. I øvrigt fungerede Gåsetårnet i senmiddelalderen som rigsarkiv.

Langs ringmuren lå bygninger som stald, smedje, lade, skriverstue og fruerstue. Syd for Gåsetårnet lå et stort stenhuse i to etager med et trappetårn mod borgpladsen. Bygningen, som først blev revet ned i midten af 1700-tallet, havde trappegavle med fine blændinger.

Die Ringmauer um die Burg herum wurde im Jahre 1350 gebaut. Sie hatte vier Ecktürme und nichts weniger als 12 halbrunde Türme, die nach innen offen waren. »Der Gänseturm« ist heute der einzige ganz erhaltene Turm der Ringmauer. Die Sage erzählt, dass Valdemar Atterdag als Hohn auf die deutschen Hansestädte auf den Turm eine Gans aufsetzen liess.

The ring wall around the castle was built around 1350. It had four corner towers and no less than 12 semicircular towers. The "Gåsetårnet" is today the only fully preserved tower in the ring wall. Tradition says that Valdemar Atterdag had a goose put up on the tower as an insult to the towns of the Hanseatic League.

Borgens porte

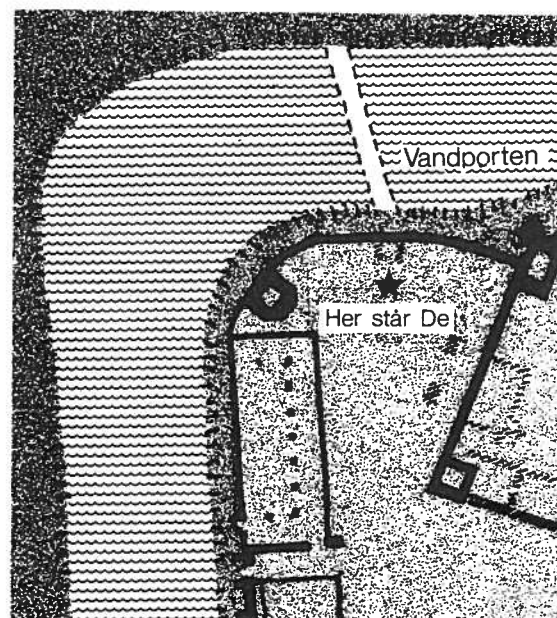
Middelalderlig portbygning. Kalkmaleri fra Hyby kirke i Skåne, ca. 1500.

Vandporten i søndre ringmur var en af borgens tre indgange. Den var oprindeligt

placeret i en portbygning, men blev temmelig hurtigt til-muret, muligvis af strategiske grunde. Man kan dog stadig se portbuen og ovenover fire bjælkehuller efter en frem-springende trækarnap til forsvaret af porten og den foran-liggende bro.

Mellem Gåsetårnet og Or-metårnet fandtes endnu en smal udfaldsport. Den kunne bevogtes fra tætliggende bygninger på begge sider. Skydeskårene kan stadig ses indvendig i den ene gavlmur.

Vordingborgs hovedport lå dog i det nordvestre hjørne af det store borgareal i ly af Møl-lebæktårnet. Herfra førte en vindebro til en fast træbro over voldgraven. I dag er slotstorvet anlagt over Møl-lebæktårnets fundamenter. □

Das Wassertor war der eine der drei Ein-gänge zur Burg. Es war ursprünglich in einem Torgebäude angebracht, wurde aber aus strategischen Gründen schnell vermauert. Zwischen dem Gänseturm und dem Wurm-turm war noch ein schmales Ausfall-tor.

The "Vandporten" was one of the three entrances to the castle. Originally, it was placed in a gatehouse but was quickly walled up for strategic reasons. Between the goose-tower (Gåsetårnet) and the "Ormetårnet" was another narrow sally-gate.

Miljøministeriet

FREDNINGSSTYRELSEN